

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Reiulf Steen slår tilbake

Reiulf Steen mener Ap ikke bør unnskylde ulovlig overvåking før andre partier ber om unnskyldning for sin fortid.

THOMAS SPENCE

– Man kan ikke be om unnskyldning for noe man ikke har visst. Jeg beklager sterkt det som er avslørt, men nekter, som Thorbjørn Jagland, å be om unnskyldning for noe jeg ikke visste om da det skjedde, sier tidligere Ap-leder Reiulf Steen til Aftenposten.

Steen følger debatten om Lund-kommisjonens avsløringer fra ambassadørposten i Chile, og er oppgitt over historieløsheten som preger opposisjonens reaksjoner Steen, som satt i partiledelsen fra 1965 til 1981, mener de som krever en unnskyldning fra dagens ledelse i Arbeiderpartiet, bør gå i seg selv.

– Partiledelsen har behandlet saken på en forbillig måte. Kravet om at de skal be om unnskyldning, bør stilles til de som reiser det: Er dere villig til å be om

” Vil kommunistene be om unnskyldning for at de i 1949 karakteriserte Stalin som «solen som gir menneskeheten varme om dagen» ”

unnskyldning for alt som kan belastes fortiden og historien til deres partier, spør Steen, og fortsetter:

– Vil Sp.-leder Anne Enger Lahnstein be om unnskyldning for de brede, brune striper som eksisterte i hennes eget parti, at Bondepartiet utnevnte Vidkun Quisling til forsvarsminister, Jens Hunsøid som statsminister, og etter krigen hadde store vanskeligheter med å stille lister i kommunene fordi en stor del av partimedlemmene var fradømt sine statsborgerlige rettigheter?

Stalin-hyldest

– Og jeg vil spørre de tidligere kommunistene; vil de be om unnskyldning for at de i forbindelse med Stalins 70-års dag i 1949 karakteriserte Stalin som «solen som gir menneskeheten varme om dagen, og stjernen som viser menneskeheten vei om

natten», sier Steen.

Han viser til at dagens SV har vokst ut av en koalisjon mellom NKP, SF og AIK.

– Dette tilhører derfor historien til det nåværende SV, og derfor er det Erik Solheim som må stå frem og unnskyldte, sier Steen, og legger til: – Det vil være meningsløst å be både Lahnstein og Solheim om noe slikt. Jeg er helt enig med Thorbjørn Jagland i at han ikke vil be om unnskyldning for begivenheter fra før han ble født, sier Steen, som understreker at han selv sagt ikke forsvare ulovlighetene som er avslørt.

– Det er definitivt grunn til å fordømme det Lund-kommisjonen har funnet, sier han.

Lund-kommisjonen har gransket de hemmelige tjenestene i Norge.

” – Vil Sp.-leder Anne Enger Lahnstein be om unnskyldning for at Bondepartiet utnevnte Vidkun Quisling til forsvarsminister? ”

– Bør ikke noen også unnskylde seg overfor ofrene?

– Det bør man spørre de enkeltpersoner som var implisert om. Dette handler om enkeltpersoner som opererte i det skjulte, ikke om Det norske Arbeiderpartiet. Jeg satt i partiledelsen i 16 år og visste ingen ting om det som er avslørt, sier Steen, som følger en «enorm lettelse over at det norske rettssamfunnet fungerer, selv om det tok tid».

Deler av det som avdekkes, blant annet registrering av barn, minner Steen om utsagnet som er tillagt Talleyrand: «Dette er verre enn en forbytelse, det er en dumhet».

Han finner kritikken av domstolene, og de ulike

kontrollutvalgene, alvorlig. – Deler av norske medier bør også trekke lærdom av rapporten, og ikke uten videre ta rykter på byen om hvem som er implisert i hva for god fisk, sier Steen, som mener rapporten renvasker ham fra påstandene om samrøre med møbelhandler Arvid Engen og de hemmelige tjenestene.

– En bør er løftet av mine skuldre. Mitt navn er knapt nevnt i rapporten. Det viser at det ikke er frugg av realitet til grunn for den stormen som raste sommeren og høsten 1989, og som holdt på å knække meg rent personlig.

– I stedet fokuserte mediene på noen banale og klossete setninger som jeg selv tar ansvaret for, om hvordan relasjonene var mellom Gro Harlem Brundtland og meg, slutter Reiulf Steen.

KOMMENTAR

Ingen historisk dom over Haakon Lie

Lund-kommisjonen felles ingen historisk dom over Haakon Lie. Den har foretatt en juridisk granskning der historien bare henges opp som et bakteppe.

Det er likevel forståelig at den tidligere partisekretæren oppfatter Lund-kommisjonen som noe av en offentlig henrettelse. Dens oppgave var nemlig å se på ulovligheter og «irregulær overvåking». Kommisjonen mener at Haakon Lie må ha visst mer enn de aller fleste om den ulovlige overvåkingen av kommunister. Han blir, ved siden av overvåkingssjef Asbjørn Bryhn, fremstilt som den ideologiske leder for et sys-

tem som var forkastelig - utfra de rettsstatsidealer som gjelder i dag.

Det er nettopp på dette siste punktet Haakon Lie setter inn motangrepet. Vi som vurderer etterkrigstiden i dag, klarer ikke å forestille oss hvordan det var den gangen, sier mannen som i sitt 91. år gir oss alle en historieleksjon.

Lund-kommisjonens fremstilling av historien på 50- og 60-tallet avviker, imidlertid, ikke mye fra Lies. Nettopp på bakgrunn av frykten for kommunistene og antagelsene om at NKP var styrt fra Moskva sier Lund-kommisjonen at det var greit å overvåke

kommunistene frem til slutten av 1960-årene.

Det kommisjonen retter søkelyset mot er noen av metodene - spesielt romavlytting, som helt klart var ulovlig.

Haakon Lie benekter at han visste om dette. Vi velger å tro at den tidligere partisekretæren har fortrengt noe av det han var med på. Metodene var dessuten så lite viktige for Haakon Lie. For ham var målet det viktigste; Hensikten helliget middelet.

Dette argumentet teller ikke særlig tungt for en juridisk kommisjon, men for historikerne kan det være tungtveidende.

Og når Ap.-sekretærens

rolle i etterkrigshistorien skal vurderes på ny, kan det hende at hans nedbrytende arbeid for rettsstaten, politisk vil bli overskygget av hans enorme innsats mot kommunistene.

I tillegg er det noe tiltalende med en mann som står så til de grader fast ved det han alltid har trodd på. Spesielt dersom man setter ham opp mot den andre store mann i etterkrigstidens Ap., Einar Gerhardsen, som i et arkivopptak med NRK i helgen, sa at Kråkerøy-talen i 1949 var en anmodning om at kommunistene ikke burde «få en altfor dominerende» innflytelse i fagbevegelsen.

I den grad Lund-kommisjonen kaster nytt lys over historien er det nettopp i sin dokumentasjon av at Einar Gerhardsen ved mange anledninger inspirerte til overvåking av kommunister.

Selv om Gerhardsen skiftet syn på kommunistfaren, er det ingen tegn på at han gjorde noe med overvåkningsapparatet. Kanskje han fant det opportunt å virke som brobygger utad, fordi han visste at Haakon Lie tok seg av den indre sikkerhet?

Historikere må dømme - på et annet grunnlag enn Lund-kommisjonens rapport.

ASLAK BONDE

109982